

Encyklopedia Solidarności

<https://encysol.pl/es/encyklopedia/hasla-rzeczowe/42742,Archikatedra-Chrystusa-Krola-i-Duszpasterstwo-Akademickie-w-Katowicach.html>
29.04.2024, 01:19

Archikatedra Chrystusa Króla i Duszpasterstwo Akademickie w Katowicach

Hasło wydrukowane w **Tom V**

Archikatedra Chrystusa Króla i [Duszpasterstwo Akademickie](#) w Katowicach. Kościół budowany w latach 1927–1955 według projektu Zygmunta Gawlika i Franciszka Mączyńskiego, w stylu klasycyzującym. Do IX 1939 powstało prezbiterium, część murów i schody, 1947 wznowienie prac, 30 X 1955 konsekracja świątyni (na żądanie władz komunistycznych projekt został zmieniony, m.in. obniżono o 38 m kopułę, kościół ma 64 m wys.), prace wykończeniowe do pocz. I. 70. 1 VIII 1957 przeniesienie praw kościoła katedralnego z kościoła pw. Świętych Apostołów Piotra i Pawła na kościół pw. Chrystusa Króla, 20 XII 1957 erygowana parafia (proboszczowie, m.in.: 1958–1973 ks. Rudolf Adamczyk, 1973–1998 ks. Henryk Zganiacz).

5 XI 1956 powrót do Katowic po 4 latach wygnania przez komunistyczne władze ordynariusza diecezji katowickiej ks. bp. Stanisława Adamskiego i bp. bp. Juliusza Bieńka i Herberta Bednorza. 11 XI 1956 uroczyste wprowadzenie biskupów do przyszłej katedry. Uroczystość z udziałem tysięcy wiernych stała się manifestacją religijną i patriotyczną. Bp Adamski wniesiony do katedry w fotelu przez górników w strojach galowych.

W 1968 w krypcie katedry, w związku z powstaniem Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, ustanowiony został kościół akademicki (od 1976 pw. bł., nast. św. Maksymiliana Marii Kolbego, pierwszy rektor ks. Stanisław Sierła), przy którym zaczął działać diecezjalny ośrodek duszpasterstwa akademickiego (potem pn. Centralny Ośrodek Duszpasterstwa Akademickiego w Katowicach, pocz. w pomieszczeniach probostwa parafii katedralnej, 1985–2018

w przyziemiu sąsiadującego z katedrą gmachu kurii, obecnie w kamienicy na rogu ul. Powstańców i Sienkiewicza; od 1966 w Katowicach działał jeszcze FODA – Franciszkański Ośrodek Duszpasterstwa Akademickiego (Panewniki), a od l. 70. kilka parafialnych DA).

1977–1983 funkcję diecezjalnego duszpasterza akademickiego pełnił ks. Oskar Thomas, m.in. w 1980 wraz z ks. Józefem Danchem uczestniczył w zakładaniu Klubu Inteligencji Katolickiej w Katowicach i był jego pierwszym kapelanem. Od V 1981 drugi (pomocniczy), V 1983–1998 pierwszy duszpasterz akademicki ks. Stanisław Puchała, w l. 1998–2013 proboszcz katedry.

1980–1981 współpraca duszpasterzy akademickich z NZS i NSZZ „Solidarność” na górnośląskich uczelniach, m.in. nabożeństwa w intencji organizacji, w mieszkaniu ks. O. Thomasa spotkania członków i sympatyków „S”. 25 V 1981 msza w krypcie katedry, po której w centrum Katowic odbył się marsz protestacyjny z udziałem kilku tys. osób w sprawie uwolnienia więźniów politycznych. 8 X 1981 odbyła się w katedrze pierwsza wspólna i rozpoczęta mszą inauguracja roku akademickiego z udziałem niezależnie wybranych rektorów, senatów oraz pracowników i studentów szkół wyższych w regionie. XI–XII 1981 w czasie okupacyjnego strajku studenckiego msze na uczelniach (pierwszą w sali Rady Wydziału Nauk Społecznych UŚ sprawował ks. S. Puchała, potem z inicjatywy studentów AWF w Katowicach i innych wydziałów UŚ), duchowni prowadzili też wykłady, organizowali pokazy filmów religijnych i inne spotkania.

Po 13 XII 1981 duszpasterze akademiccy odprawiali msze i inne nabożeństwa w intencji ojczyzny i osób represjonowanych, organizowali pomoc dla internowanych oraz znajdujących się w trudnej sytuacji studentów i pracowników naukowych, pocz. poprzez Caritas Academica, od III 1982 ks. O. Thomas był jednym z głównych inicjatorów powstania w Katowicach Biskupiego Komitetu Pomocy Uwięzionym i Internowanym i jego faktycznych kierowników. 20 VI 1983 w katedrze modlił się Jan Paweł II. 3 XI 1984 w krypcie sprawowano mszę w intencji zamordowanego i pogrzebanego w tym dniu ks. J. Popiełuszki, w następnych

latach odbywały się nabożeństwa o jego beatyfikację.

Od 1983 w ramach duszpasterstwa akademickiego odbywały się, koordynowane głównie przez ks. S. Puchałę, studenckie spotkania „Sekcji kultury” i „Sekcji społeczno-historycznej”, w czasie których organizowano wykłady, sesje naukowe, wieczory filmowe i poetyckie, spektakle, koncerty i inne (w przedsięwzięcia te zaangażowani byli m.in. członkowie NZS). Odbywały się też wyjazdy studentów na sesje naukowe m.in. w KUL, UJ, PAT w Krakowie. Przy duszpasterstwie działała niezależna biblioteka, mocno zasilona w 1984 księgozbiorem (kilkuset woluminów) zmarłego w tym roku ks. Thomasa. Pracownicy naukowcy, głównie w ramach „Grupy wtorkowej” i „Seminarium Interdyscyplinarnego”, organizowali wykłady, seminaria i konferencje poświęcone różnym aspektom nauki i społecznym uwarunkowaniom działalności Kościoła katolickiego (np. 13 i 14 XII 1986 symposium „Przemiany w kulturze i świadomości społecznej w Polsce 1981–1986). W VIII 1985 członkowie tej grupy uczestniczyli w pielgrzymce do Rzymu i zamkniętym spotkaniu z Janem Pawłem II w Castel Gandolfo. W środy organizowano wykłady przedstawicieli niezależnej kultury i nauki, gromadzące w krypcie katedry setki osób (wśród prelegentów byli m.in.: Jacek Woźniakowski, Wiktor Woroszyński, Jan Józef Lipski, Jan Józef Szczepański, Irena Bajerowa, Tadeusz Gadacz, Ryszard Legutko, Tadeusz Mazowiecki, Andrzej Grajewski). W I 1984 SB uniemożliwiła wykład T. Mazowieckiemu (zatrzymano go w pociągu w Sosnowcu i przetrzymywano kilkanaście godzin w areszcie tamże). W ramach DA działały też grupy tematyczne „Troska o Życie” i „Hospicjum”. Od 1985 duszpasterstwo akademickie było wraz z KiK w Katowicach organizatorem Tygodni Kultury Chrześcijańskiej, w ramach których odbywało się kilkadziesiąt imprez kulturalnych, m.in. wystawy, spektakle, koncerty z udziałem niezależnych artystów.

11 XI 1988 w katedrze odprawiona została msza z okazji rocznicy odzyskania niepodległości, po jej zakończeniu kilka tys. ludzi podjęło próbę przemarszu do centrum Katowic, pochód został jednak od razu zablokowany, a nast. zaatakowany przez SB (w tłum m.in. wjeżdżały rozpędzone auta), kilkadziesiąt osób zostało poturbowanych, w tym kilka

poważnie, ponad 200 demonstrantów schroniło się w katedrze, 11-16 XI 1988 w kościele kilkadziesiąt osób prowadziło głodówkę w sprawie ukarania odpowiedzialnych za brutalną pacyfikację, uwolnienia zatrzymanych i przywrócenia do pracy górników zwolnionych po strajkach VIII-IX 1988. W 1990 duszpasterstwo akademickie poparło starania studentów i pracowników naukowych o przeniesienie siedziby Wydziału Filologicznego UŚ z Sosnowca do budynku b. KW PZPR w Katowicach.

25 III 1992, po podniesieniu diecezji katowickiej do rangi archidiecezji, katedra przemianowana na archikatedrę, proboszczowie: 2013-2015 ks. Andrzej Marcak, od 2015 ks. Łukasz Gawęł. Duszpasterze akademicy m.in.: 1998-2012 ks. Marek Spyra. Od 2020 w podziemiach archikatedry budowany Panteon Górnos Śląski, instytucja kultury mająca na celu upamiętnienie wybitnych postaci związanych z regionem.

*Tomasz
Kurpierz,
Jarosław Neja*

Tomasz Kurpierz, Jarosław Neja

[Akademia Ekonomiczna w Katowicach](#), [Niezależne Zrzeszenie Studentów](#), [Region Śląsko-Dąbrowski](#), [Uniwersytet Śląski](#)

[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)

[Zgłoś błąd](#)